

VAN İLİNDEKİ ÇOK EŞLİLİK ORANLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER: KESİTSEL ÇALIŞMA

Sebahat GÜCÜK,¹ Seçil GÜNHİR ARICA,² Zafer AKAN,³ Vefik ARICA,⁴ Servet ALKAN⁵

¹Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi, Aile Hekimliği, Van; ²Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi, ³Aile Hekimliği Kliniği, ⁴Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Hatay; ⁵Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyofizik Anabilim Dalı, Van; ⁶Hatay Narlıca Aile Sağlığı Merkezi, Hatay

Ülkemizde Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan Van ilindeki çok eşlilik oranını ve bu oranı etkileyen faktörleri incelemeyi amaçladık. Van Merkez Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması polikliniğine başvuran evli 15-49 yaş arası 462 kadında yüz yüze görüşme yöntemiyle anket formları uygulandı. Çok eşliliği belirleyen sorular sorularak anket düzenlendi. Tek eşli olanların yaş ortalaması 31,9 iken, çok eşli olanların 37,1 yıl idi. Tek eşli kadın sayısı 410 (%88,7) iken, çok eşli kadın sayısı 52 (%11,3) olarak bulundu. Tek eşli olan kadınlar arasında 276 (%67,3) kadının annesinin kuması yokken, 134 (%32,7) kadının annesinin kuması olduğu saptandı. Çok eşli olan kadınların 34'ünün (%65,4) annelerinin kuması yokken, 18'inin (%36,6) annesinin kuması mevcuttu. Akriba evliliği çok eşlilerde 20 (%38,5) iken, tek eşlilerde 110 (%26,8) olup, çok eşlilerde istatistiksel olarak bu oran anlamlı idi. İlk evlenme yaşı 14 yaş ve altı çok eşlilerde %17,3 iken, tek eşlilerde %20,3 idi. İlk gebelik yaşı 14 yaş ve altı çok eşlilerde %11,5 iken, tek eşlilerde %10,2 idi. Tek eşlilerde ortalama çocuk sayısı 3,7 iken, çok eşlilerde 4,4 idi. Çok eşlilerin %78,2'sinin, tek eşlilerin %57,3'sinin okuryazar olmadığı saptanırken, çok eşlilik eğitimi anlamlı düzeyde azalmakta idi. Eğitim düzeyi arttıkça çok eşlilik oranı azaldığından, özellikle çok eşliliğin yüksek olduğu ülkemizdeki Doğu illerinde eğitim üzerine yatırımlar yapılmalı ve eğitim özellikle kız çocuklarında teşvik edilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Çok eşlilik; eğitim; tek eşlilik.

POLYGAMY RATES AND THE AFFECTING FACTORS IN VAN: A CROSS-SECTIONAL STUDY

We aimed to study the rate of polygamy and the affecting factors in the province of Van in Eastern Anatolia. 462 married women aged between 15 and 49 years who attended Van Central Maternal and Child Health and Family Planning Polyclinic were interviewed face-to-face, and questionnaire forms with items to identify polygamy were filled. The mean age of the women in monogamous marriages was 31.9 years and of the women in polygamous marriages was 37.1 years; 410 (88.7%) women were in monogamous marriages, while 52 (11.3%) were in polygamous marriages. While the fathers of 276 (67.3%) women in monogamous marriages did not have multiple wives, the fathers of 134 (32.7%) did have multiple wives. While the fathers of 34 (65.4%) women in polygamous marriages did not have multiple wives, the fathers of 18 (34.6%) did have multiple wives. While consanguineous marriage was present in 20 (38.5%) women in polygamous marriages, it was present in 110 (26.8%) women in monogamous marriages, and the difference between the groups was statistically significant. The percentage with age at first marriage of ≤ 14 years was 17.3% for women in polygamous marriages and 20.3% for women in monogamous marriages. The percentage with age at first pregnancy of ≤ 14 years was 11.5% for women in polygamous marriages and 10.2% for women in monogamous

Başvuru tarihi: 03.07.2010 **Kabul tarihi:** 17.12.2010

İletişim: Dr. Vefik Arica, Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi, Çocuk Polikliniği 2. Kathatay, Antakya 31100 Hatay.

Tel: +90 - 326 - 229 10 00 **e-posta:** vefikarica@hotmail.com

marriages. The average number of children was 3.7 for women in monogamous marriages and 4.4 for women in polygamous marriages. It was found that 78.2% of women in polygamous marriages and 57.3% of women in monogamous marriages were illiterate, and polygamy significantly decreased with literacy. Since the rate of polygamy decreases as the level of literacy increases, investments must be made especially in the eastern provinces of our country, where polygamy is high, and the education of female children in particular must be encouraged.

Key Words: Polygamy; education; monogamy.

Sosyolojik olarak çok eşli evlenmeler poligami başlığı altında ele alınır. Bunlar bir erkeğin birden fazla kadınla evlenmesi yani polijini, diğeri de bir kadının birden fazla erkekle evlenmesi yani poliandri'dir. Çok kocalılık çok nadir bir uygulama olup, geçmişte tarım arazilerinin çok kit olduğu ve kapalı toplum yapısının hâkim olduğu bazı küçük topluluklarda görülmüştür. Geçmişte ve günümüzde en yaygın olan çok eşli evlenme biçimi polijinidir. Osmanlıda buna "Taaddüd-i Zevcat" denilmiştir.^[1]

Sosyolog ve antropologların yaptığı araştırmalara göre dinsel ve felsefi inançlar, nüfusu arttırma, çocuksuzluk, erkek çocuk istemi, iş gücü sağlama, siyasi nedenler, gelenekler, toplumsal örgütlenme, nüfuz ve erk sağlama gibi nedenlere bağlı olarak çok eşlilik yapılabilmektedir.^[2]

1917 yılında çıkarılan aile kanunu ile kocanın ikinci bir kadına sahip olması, ilk karısının rızasına bırakıldı. 1924-25 yıllarında çıkarılan kanunlarda ise çok eşli evliliklerde izin alma zorunluluğu getirilmiş, bu yetki de devlet tarafından görevlendirilmiş olan hâkimlere verilmişti. Bu bağlamda birden fazla kadınla evlenmek için hâkimden özel izin alınmasının yanı sıra, bu tür evlilik yapmak isteyen erkeğin, ikinci eşe 'ihtiyacı olduğunu' ve her iki eşine karşı adil davranacağını ispatlaması gerekiyordu. Son olarak 17 Şubat 1926 yılında kabul edilen Medeni kanun ile çok eşlilik yasaklanmıştır.^[3]

GEREÇ VE YÖNTEM

Kesitsel nitelikteki çalışmaya Mart 2010-Nisan 2010 tarihleri arasında, Van Merkez Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması polikliniğine herhangi bir nedenle başvuran, evli, 15-49 yaş arası kadınlar arasından basit randomizasyon yöntemi ile seçilmiş 462 kadın dâhil edildi. Dil problemi olan

kadınlar için sağlık merkezinde çalışan personelden yardım alındı. İletişim kurulamayan, çalışmaya katılmayı kabul etmeyen veya bilgi onam formunu imzalamayan kadınlar çalışma dışı bırakıldı. Toplam 462 kadın basit randomizasyon yöntemiyle, iki aylık süreç içinde aile hekimi uzmanı tarafından anket formuna kayıt sistemi yöntemiyle çalışılmıştır.

Anket formunda yaş, erkeğin eş sayısı, nikâh türü, akraba evliliğinin varlığı, ilk evlenme yaşı, ilk doğum yapma yaşı, çocuğun nüfusuna kayıtlı olduğu kişi, kendisinin ve eşinin eğitim durumu, gelir durumu, güvencenin kimin üzerinden olduğu, kumasıyla aynı evi paylaşma durumu sorgulandı. Kelime olarak "evli" resmi veya dini nikahla hayatlarını birleştirmiş ve aynı evde yaşayan çift anlamında kullanılmıştır.

Veriler minitab programında, z test oran karşılaştırma testi uygulanarak değerlendirildi.

BULGULAR

Katılımcılardan tek eşli olanların yaş ortalaması 31,9±8,1, çok eşli olanların 37,1±7,6 olarak bulundu. Tek eşli kadın sayısı 410 (%88,7) iken, çok eşli kadın sayısı 52 (%11,3) olarak bulundu. Tek eşli olan kadınlar arasında 276 (%67,3) kadının annesinin kuması yokken, 134 (%32,7) kadının annesinin kuması olduğu saptandı. Çok eşli olan kadınların annelerinin 34'ünün (%65,4) kuması yokken, 18'inin (%34,6) annesinin kuması mevcuttu. Annelerin çok eşli olmasıyla kızlarının çok eşli olması arasında, sayıca düşük olmakla birlikte istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmadı (p=0,926).

Tek eşlilerin 391'inin (%95,4) resmi ve dini nikâhı bulunurken, 19'unun (%4,6) sadece dini nikâhı mevcut idi. Çok eşlilerden 32'sinin (%61,5) res-

Tablo I. İki gruptaki kadınların akraba evliliği oranları

	Akrabalık yok	1. ve 2. dereceden akrabalık	Uzaktan akrabalık
Tek eşli	300 (%73,2)	86 (%21)	24 (%5,8)
Çok eşli	32 (%61,5)	12 (%23,1)	8 (%15,4)
	p=0,134	p=0,684	p=0,05

Tablo II. İki gruptaki kadınların evlenme yaşları

	≤14 yaş	15-18 yaş	19-24 yaş	25≥ yaş
Tek eşli	%20,3	%54,8	%23,9	%0,5
Çok eşli	%17,3	%55,7	%26,9	%0,0
	p=0,588	p=0,787	p=0,590	p=0,156

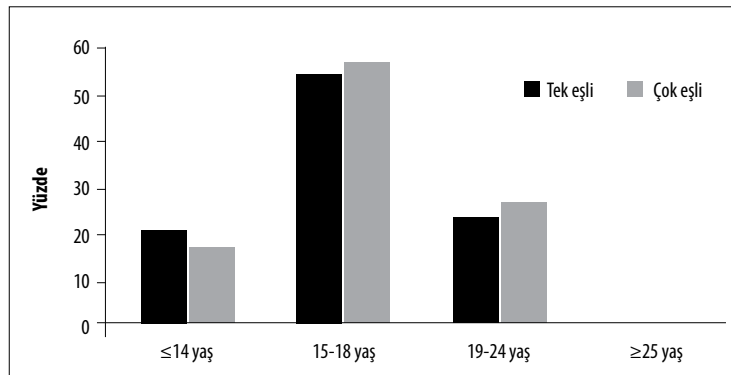
mi ve dini nikâhı varken, 10'unun (%38,5) sadece dini nikâhı vardı. Tek eşli ve çok eşliler arasında resmi ve dini nikah bulunması ve sadece dini nikah bulunması açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p=0,000$). Bu arada tüm gruplardaki toplam 462 kadının da %100'nün dini nikâhı mevcut idi.

Tek eşlilerin 300'ünde (%73,2) akraba evliliği yokken, 86'sında (%21) 1. ve 2. derece akraba evliliği, 24'ünde (%5,8) ise uzaktan akrabalık mevcut idi. Çok eşlilerin, 32'sinde (%61,5) akraba evliliği yokken, 12'sinde (%23,1) 1. ve 2. derece akraba evliliği, 8'inde (%15,4) ise uzaktan akrabalık mevcut idi. Gruplar arasındaki p değerleri sırasıyla ($p=0,134$, $p=0,684$, $p=0,05$) idi. Akraba evliliği çok eşlilerde %38,5 iken, tek eşlilerde %26,8 olup; çok eşlilerde istatistiksel olarak bu oran an-

lamlı olarak yüksek idi ($p=0,05$) (Tablo I).

İlk evlenme yaşları incelendiğinde, 14 yaş ve altı evlilik çok eşlilerde %17,3 iken, tek eşlilerde %20,3 olduğu saptandı ($p=0,588$); 15-18 yaş evlilik çok eşlilerde %55,7 iken, tek eşlilerde %54,8 bulundu ($p=0,787$); 19-24 yaş evlilik çok eşlilerde %26,9 iken, tek eşlilerde %23,9 bulundu ($p=0,590$); 25 yaş ve üzeri evlilik çok eşlilerde %0 iken, tek eşlilerde %0,5 olarak bulundu ($p=0,156$) (Tablo II, Şekil I).

İlk gebelik yaşları incelendiğinde, 14 yaş ve altı ilk gebeliğin çok eşlilerde %11,5 iken, tek eşlilerde %10,2 olduğu saptandı ($p=0,782$), 15-18 yaş ilk gebelik çok eşlilerde %57,6 iken, tek eşlilerde %54,8 ($p=0,699$); 19-24 yaş ilk gebelik çok eşlilerde %28,8 iken, tek eşlilerde %33,4 ($p=0,495$); 25 yaş ve üzeri ilk gebelik çok eşlilerde %1,9

Şekil I. İki gruptaki kadınların evlenme yaşlarına göre dağılımı.

Tablo III. İki gruptaki kadınların ilk gebelik yaşı oranları

	≤14 yaş	15-18 yaş	19-24 yaş	25≥ yaş
Tek eşli	%10,2	%54,8	%33,4	%1,4
Çok eşli	%11,5	%57,6	%28,8	%1,9
	p=0,782	p=0,699	p=0,495	p=0,818

Tablo IV. İki gruptaki kadınların okuryazarlık oranları ve okul mezuniyet durumları

	Okur yazar olmayan	Okur yazar (okul okumamış)	İlkokul mezunu	Lise mezunu
Tek eşli	%57,3	%13,9	%24,6	%3,7
Çok eşli	%78,2	%11,6	%8,1	%2,3
	p=0,003	p=0,658	p=0,000	p=0,000

iken, tek eşlilerde %1,4 olarak bulundu (p=0,818) (Tablo III).

Ortalama çocuk sayıları tek eşli kadınlarda 3,7 (n=1524) iken, çok eşli kadınlarda 4,4 (n=231)(görüşülen kadınların çocuk sayısı) olarak saptandı ve bu istatistiksel olarak anlamlı idi (p=0,06) (Şekil II).

Çok eşlilerin %78,2'sinin, tek eşlilerin %57,3'ünün okuryazar olmadığı saptanırken; çok eşlilik eğitimi anlamlı düzeyde azalmakta idi (p=0,000) (Tablo IV).

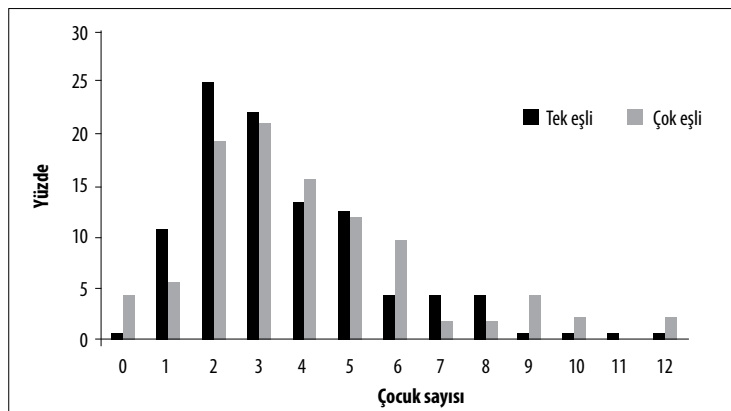
Tek eşlilerin kocalarının %32,9'u ilköğretim okumuşken, çok eşlilerde bu oran %11,5 olarak saptandı. İki grup arasında fark istatistiksel olarak anlamlı idi (p=0,000) (Tablo V).

Çok eşlilerin %55,7'si, tek eşlilerin %26,8'i ile dil bilmedikleri için tercüman aracılığı ile iletişim ku-

ruldu. Çok eşli olanların %42,3'ü kumasiyla aynı evde kalmaktaydı. Katılımcıların gelirlerinin az olma oranı yüksekken, tek eşlilerde bu oran anlamlı derecede yüksekti (p=0,018). Çok eşlilerin %5,7'si halen babası üzerinden güvence sahibiydi.

TARTIŞMA

Çok eşlilik konusunda birçok din ve inanış biçimi kesin bir yasak koymamıştır. Hıristiyanlığın bazı mezhepleri çok eşliliği teşvik etmiş; Protestanlığın kurucusu Martin Luther çok evliliğin uygun olduğunu açıkça belirtmiştir. Yahudilerde, Yaradılışın (Genèse) bazı paragraflarından anlaşılacağına göre, Tevrat'ta monogami esastır. Ancak çıkış (Exode) erkeklerin cariye almasını normal kabul ediyor. Brahmanlar'da Vişnu kitabına göre erkekler, buldukları sınıflara göre bir, iki, üç veya dört kadınla evlenebilirler. Nisa Sûresi'nin 3. âyeti in-

Şekil II. İki gruptaki kadınların ortalama çocuk sayısı yüzdesi.

Tablo V. İki gruptaki kadınların eşlerinin okuryazarlık oranları ve okul mezuniyet durumu

	Okur yazar olmayan	Okur yazar (okul okumamış)	İlkokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Tek eşli	%21,2	37,1	32,9	2,8	2,2
Çok eşli	%25,0	55,8	11,5	7,7	0,0
	p=0,506	p=0,007	p=0,000	p=0,751	p=0,002

celendiğinde dörde kadar olan evliliğin sadece bir ruhsat sayılması gerektiği, asıl tavsiye edilenin ise tek kadınla evlilik olduğu anlaşılmaktadır.^[3]

Sosyolojik olgular yasaklarla ortadan kaldırılamaz. Toplumsal koşullar bir ihtiyacı doğurduğu sürece varlığını sürdürür.^[4] Nitekim çok eşlilik de böyle oldu. Yıl 2010, yasaklanmış olmasına rağmen Türkiye’de halen çok eşlilik mevcut. Doğu ve Güneydoğu’da aşiret yapısı ve ülkedeki geleneksel değerler çok eşliliği halen devam ettiren nedenlerin başına gelir. Örneğin, tarımda iş gücüne duyulan ihtiyaç, aşiretlerde nüfuz ve erk sağlama, prestij, çocuksuz ve erkek çocuk doğuramayan kadının üstüne ikinci eş alınması çok eşlilik yolu ile temin edilmektedir.

2010 yılında İran Meclisi’ndeki kabul edilen yeni yasayla birlikte, bir erkeğe ilk karısının rızası olmadan başka bir kadınla evlilik izni, bir kadının evlilikle ilgili kocasına karşı olan sorumluluklarını yerine getirememesi, kocaya itaatsizlik, tedavi edilemez ruhsal ya da fiziksel hastalıklar, kadının en azından bir yıl hapis yatmasını gerektirecek bir suç işlemesi, aileye zarar verecek herhangi bir alışkanlık, erkeğin evliliği sürdürmesini engelleyecek bir yanlış hareket, en az 6 ay boyunca evlilik hayatının gerektirdiği düzenin dışına çıkmak, kısırlık ve en az 1 yıl ortadan kaybolmuş olmak gibi şartların gerçekleşmesi durumunda verilmiş oldu.

Diyarbakır ilinde “Çok eşlilikle ilişkili faktörler ve çok eşli ailedeki kadınlarda ruhsal bozukluklar” konulu bir araştırmanın sonuçlarına göre, çok eşli evliliklerde daha çok ilk eşin olumsuz etkilendiği, aile içi stresin yoğun yaşanmasından dolayı her iki anne ve çocukların da ruhsal bozukluk riskinin arttığı görülmüştür.

Çok değişik uygulamalar olmakla beraber evlilik,

esas itibarıyla toplum tarafından onanan kadın ve erkek ya da kadınlar ve erkekler arasında yaratılan bir ilişki türünü karakterize etmektedir. Aile birliği sürekliliğini evlilik kurumuyla sağlar. Başka bir deyişle evlenme olgusu aileyi oluşturan toplumsal ilişkileri belirli kalıplar içerisine yerleştiren bir sözleşmedir. Bizim çalışmamızdaki tek eşli sayısı 410, çok eşli sayısı 52 idi. Annelerin çok eşli olmasıyla kızlarının çok eşli olması arasında anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen, yeni kuşakta poligami oranı eski nesile göre düşük bulundu. Cumhuriyetten önce, karısı kısır olan veya erkek çocuk doğuramadığı durumlarda erkeklerde yeniden evlenmek yaygın idi. Günümüzde büyük kentlerde giderek kaybolan bu adet, Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizin kırsal kesimlerinde hala devam etmektedir. Bu gibi evlenmelerde ilk kadın, sonradan gelenin yanında ikinci plana düşer. İkinci plana düşmemek için, yörede “kuma” veya “çocuk anası” denilen ikinci kadını bizzat kendisi bulur. Bu şekilde gelen kadın kendisine “kayın valide” gözüyle bakar. Önceki de kendisini “büyük anne” kabul ederek davranışlarını ona göre ayarlar. Böylece aile içindeki yerini sağlamlaştırmış olur.^[5]

Baloğlu’nun Adana’da yaptığı çalışmada, köyün üç mahallesinde çok eşli olan birer hane başkanı yaşamakta olduğunu saptamışlardır ki bu oran oldukça azdır.^[6] 1972 yılında Serim Timur tarafından yapılan çalışmada çok eşliliğin en yüksek olduğu bölge %5 ile Doğu/Güneydoğu Anadolu, en düşük %0,2 ile Batı Anadolu yani Ege ve Marmara bölgeleri olarak çıkmıştır. 1988 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü’nce yapılmış olan bir çalışmada, ülke bazında çok eşlilik oranı %1,6 olarak ortaya çıkmıştır. 1991 yılında yapılan çalışmada ise %4,7 olarak Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesi ülke genelinde tüm bölgeler içinde yüzdelik dilimi olarak en yüksek sı-

ralarda çıkmıştır. 1992 yıllarında yapılan bir araştırmaya göre, Şanlıurfa'nın kent kesiminde iki eşlilerin oranı %10,2, Diyarbakır'ın kent kesiminde ise %10 olarak çıkmıştır.^[7]

Tek eşlilerin %95,4'ü resmi-dini nikahlı iken, çok eşlilerde bu oran %61,5 olarak saptandı ve aralarındaki fark anlamlıydı (p=0,000). Akra evliliği çok eşlilerde %38,5, tek eşlilerde %26,8 olup çok eşlilerde anlamlı derecede fazlaydı (p=0,05).

Koç'un^[8] Türkiye genelindeki çalışmasında akra evliliği %22, Doğu Anadolu Bölgesi'nde %31 olarak saptanmıştır. Bunların %26'sı 1. derece kuzen evliliği yapmıştır.

Yöremizde genç kızlarımızın çocuk sayılabilecek kadar erken yaşlarda zorla evlendirildiği ve bu uygulamanın dine dayandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. İlk evlenme yaşının 14'ün altında olmasının çok eşlilerde %17,3, tek eşlilerde %20,3 olduğu saptandı; bu istatistiksel olarak anlamlı değildi. Özkan ve ark.^[9] Diyarbakır'da yaptıkları çalışmada, çok eşli evlilikler ve tek eşli evliliklerde evlenme yaşları arasında anlamlı ilişki saptamazlarken; çok eşli evliliklerde ilk eşin 15 yaşın altında evlenme oranlarını diğer gruplardan anlamlı derecede fazla bulmuşlardır.

İlk gebelik yaşı çok eşlilerde %11,5, tek eşlilerde %10,2 olarak saptandı, bu istatistiksel olarak anlamlı değildi (p=0,782). Ortalama çocuk sayıları tek eşlilerde 3,7, çok eşlilerde 4,4 olarak saptandı ve bu istatistiksel olarak anlamlıydı (p=0,06). Gibson'un^[10] Etiyopya çalışmasında, çok eşlilerde çocuk sayısının tek eşlilere göre iki kat daha fazla olduğu saptanmıştır.

Çok eşlilerin %78,2'inin, tek eşlilerin %57,3'ünün okuryazar olmadığı saptanırken; çok eşlilik eğitimi anlamlı düzeyde azalmaktaydı (p=0,000). Tek eşlilerin kocalarının %32,9'u ilköğretim okumuşken, bu oran çok eşli evliliklerde %11,5 olarak saptandı. Bu da istatistiksel olarak anlamlıydı. Özkan ve ark.^[9] Diyarbakır'da yaptıkları çalışmada, tek eşli evliliklerde kadın ve erkeğin eğitim seviyesinin çok eşli evliliklere göre anlamlı derecede yüksek olduğunu saptamışlardır.

Çok eşlilerin %55,7'si, tek eşlilerin %26,8'i ile

tercüman aracılığı ile iletişim kuruldu, aralarındaki fark anlamlıydı (p=0,000).

Katılımcıların gelirinin olmama oranı yüksekken, tek eşlilerde bu oran anlamlı derecede yüksekti (p=0,018). Çok eşlilerin %5,7'si hala babası üzerinden güvence sahibiydi.

Çok eşli olanların %42,3'ü kumasıyla aynı evde kalmaktaydı.

Evlilik, toplumun kültürel yapısı ve değer yargılarına göre farklılıklar gösterir. Toplumlar kimin kiminle, kaç eşle ve hangi koşullar altında evlenebileceğine dair bir takım kurallar belirlemişlerdir. Günümüzde tek veya çok eşli evlenme biçimlerinin ortaya çıkmasında yöresel faktörler, kültürel farklılıklar, eğitim durumu, sosyal ve ekonomik nedenler önemli ölçüde rol oynamaktadır. Sorunların bölgeye has özelliklerden daha çok, kadın kimliğinden ve eğitimsizlikten kaynaklandığı anlaşılmaktadır.^[11] Kadın ve erkeğin eğitim düzeyleri arttıkça kadınların evlenme yaşının yükseldiği, erken gebeliklerin önlendiği, çok eşlilik kavramının ortadan kalktığı, eş seçiminde ve diğer konularda karar alma ve paylaşma oranlarının giderek arttığı ortaya çıkmaktadır.

Sağlıklı nesiller, sağlıklı ve eğitilmiş anneler ile olmaktadır. Koruyucu hekimliği ve aile sağlığını kendine görev bilen aile hekimleri, eğitimin toplumda daha da yükselmesi için, eğitimciler ve din adamlarıyla birlikte çalışmalıdır. Burada ilköğretim öğretmenlerine de büyük görevler düşmektedir. Bu konuda toplum bilinci oluşturup gerekli bilgilendirmeler yapılarak çalışılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Maden A. Evlenme ve evlenme şekilleri. Türk Aile Ansiklopedisi. Ankara: Aile Araştırma Kurumu; 1991.
2. Özdemir R. Tokatta ailenin sosyoekonomik yapısı. Aile Yazıları Temel Kavramlar. Ankara: Yapı ve Süreç B.A.A.K; 1991.
3. Cin H. İslam ve Osmanlı Hukukunda evlenme. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:341 Ankara Üniversitesi Basımevi; 1974.
4. Kalyoncu H. Psikiyatrik açıdan çökeşlilik savunması. İstanbul: Popüler Kitaplar; 2006.
5. Edenluğ N. Türkiye'de Karadeniz Bölgesi'nde evlenme gelenekleri ve töreleri. Antropoloji Dergisi 1968;4:27-58.

6. Soysal M. Die Siedlungs-u. Landschaftsentwicklung der Çukurova. Erl. Geogr. Arb. Sonderband 4, Erlangen 1997.
7. Kaya M. Dünden bugüne çok eşlilik. Çıra Yayınları; 2009.
8. Koc I. Prevalence and sociodemographic correlates of consanguineous marriages in Turkey. J Biosoc Sci 2008;40(1):137-48.
9. Ozkan M, Altindag A, Oto R, Sentunali E. Mental health aspects of Turkish women from polygamous versus monogamous families. Int J Soc Psychiatry 2006;52(3):214-20.
10. Gibson MA, Mace R. Polygyny, reproductive success and child health in rural Ethiopia: why marry a married man? J Biosoc Sci 2007;39(2):287-300.
11. İlhan Tunç A. Van'da kadın sorunları ve eğitim, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi 2005;1(1):1-24.